

Gasch, Gasch i Gasch

JORDI
GALVES

Va decantar-se, sí, per allò que en diuen l'espectacle més gran del món, el circ, va ser la seva gran passió. Després d'haver estat el més

complet crític d'art dels anys vint i trenta, després d'haver ensenyat a mirar els quadres trasbalsadors de la modernitat esquerra de Picasso, de Dalí i de Miró, després de signar el Manifest Groc, d'escriure's cartes amb Federico García Lorca, Sebastià Gasch va continuar impertorbable després de la guerra, escrivint papers per fer entendre la grandesa de la creació artística en aquella època sense llum ni colors que se sol anomenar franquisme. Ben mirat, la seva dedicació preferent a escriure sobre el circ fou una forma de dissidència durant els anys en què ja era gran, una forma de marginalitat, de desdeny. Els seus interessos foren molt diversos, totes les formes de l'espectacle i de la representació li interessaven, del cinema a la pintura, passant pel *music-hall*, l'arquitectura, la boxa i el jazz. Gasch és la intel·ligència poderosa, la cultura útil i fresca, la humanitat reposada, el rigor acadèmic, la brillantor indiscutida, la qualitat de la pàgina de l'escriptor que, per fi, ha trobat una dedicació inescotable, una vocació vicària irreprimible, la que l'aboca a escriure al servei de les obres dels altres, les que cal vindicar permanentment, justificar, mostrar, fer comprendre sempre, encara que siguin considerades menors. En català, espanyol o francès,

el bell estil de Gasch revela una enorme capacitat per explicar i explicar-se, poc importa el què si la joia de l'art és grassa. Sense prejudicis, el seu nom s'aplega als dels grans teòrics internacionals, com G. Strehly, René Bizet o Tristan Rémy. I com els grans intèrprets de la bellesa de tostemps concilia l'esperit obert i innovador de les avantguardes amb la preservació dels models clàssics circenses. L'avantguardisme de Gasch és civilització i no pas destrucció a la manera d'André Breton. El circ, per a Gasch, té la grandesa espiritual i la mestria tècnica com les grans arts de la història: l'honradesa de la il·lusió que persuadeix, la pura forma que ens despulla, la profunditat intel·lectual, la recerca de l'encís, l'eficàcia i completa satisfacció tant de la ment com dels sentits. Així és com busca en l'espectacle popular la qualitat que el fa únic i admirable, el que els segles de

tradició han aconseguit destil·lar fins a convertir-lo en insuperable, en emocionant i irrepelible.

Gasch és el gran defensor del silenci del clown. Entén que el circ és, abans que cap altra cosa, moviment i mutisme. Així que admira decididament pallassos com Grock o Charlie Rivel (el català Josep Andreu), de l'estirp silenciosa de Charlot, i s'alça contra "los payasos que sólo cuentan chistes —y en eso de hablar por los codos, los payasos españoles se pintan solos". Gasch sap que un bon pallasso no és sinó un acròbata que ha arribat a la maduresa, amb el cos exhaurit, la gràcia i l'harmonia del trapezi perdudes, la por de la caiguda i de la mort, derrotades. El llenguatge del clown ha de ser, per tant, el del cos flexible i madur, l'expressió sobirana de la mímica al servei de l'humor, del candor, però també de l'amargor i de la tristesa dels éssers humans. El pallasso és un personatge essencialment ambigu, mig humà, mig mitològic, mentalment irònic, com ho fou el gran Grock, "l'aristòcrata de la pallassada", segons les paraules exactes de l'evocació feta per Gasch. Tot el que s'esdevé a la pista del circ s'encasta a les pàgines del nostre escriptor, els millors bufons són historiatos, també els acròbates, els equilibristes i els il·lusionistes, sense oblidar els domadors de feres, els ensinistradors, la corda del *far-west*, les gires apoteòsiques dels circs més importants d'Europa i d'Amèrica, les olors temeràries de les caravanes, la música del circ, els tècnics de tota mena i els mossos de pista. Gasch aconseguí saber-ho tot sobre el circ per poder-lo publicitar, i aconseguí vivificar-lo en els seus escrits. Per a Gasch el circ és una escola de veritat artística, un àmbit excepcional fet de "força, equilibri, gràcia i destresa". El seu gran amic J.V. Foix el vindicarà sense prevencions, i convertirà el seu il·lustre cognom en una espècie d'onomatopeia inesperada, en una paraula nova, en una insistència de ressons catalans antics i alhora ultraistes en un conegut article de l'època intítulat "Gasch i Gasch". Que cal recomanar.

«Gasch és la intel·ligència poderosa, la cultura útil i fresca, la humanitat reposada, el rigor acadèmic, la brillantor indiscutida, la qualitat de la pàgina de l'escriptor que, per fi, ha trobat una dedicació inescotable, una vocació vicària irreprimible, la que l'aboca a escriure al servei de les obres dels altres»